

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601,
тел. 254-93-33, info@police.gov.ua
Ідентифікаційний код 40108578

Верховна Рада України
Голові Комітету з питань
правоохоронної діяльності
СЕРГІЮ ІОНУШАСУ

_____ січня 2022 року № _____
На № _____ від _____

Про опрацювання законопроекту

Шановний пане Іонушас!

У Національній поліції України в межах компетенції розглянуто Ваш лист щодо опрацювання проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення захисту журналістської діяльності» (реєстр. № 6443 від 17.12.2021), унесеного народними депутатами України Цибою Тетяною, Костюхом Анатолієм, Брагаром Євгенієм та іншими (далі – законопроект).

Метою законопроекту, як зазначено в пояснювальній записці до нього, є посилення захисту журналістської діяльності від різноманітних видів перешкоджання, застосування погроз або насильства, протиправного позбавлення волі у зв'язку із здійсненням журналістами законної професійної діяльності.

Для досягнення цієї мети законопроектом пропонується внести зміни до статей 171 (Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів), 345¹ (Погроза або насильство щодо журналіста), 347¹ (Умисне знищення або пошкодження майна журналіста) та 349¹ (Захоплення журналіста як заручника) Кримінального кодексу України (далі – КК України).

За результатами опрацювання законопроекту повідомляємо про таке.

Змінами до статті 345¹ КК України пропонується абзац перший частини другої цієї статті викласти в такій редакції: «2. Насильство щодо журналіста, його близьких родичів чи членів сім'ї у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності, зокрема застосування фізичної сили, умисне заподіяння журналісту побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень».

Відповідно до пояснювальної записки до законопроекту такі зміни вносяться «з метою встановлення покарання не тільки за погрозу насильством

щодо журналіста, а також за вчинення насильства в іншій формі, ніж нанесення побоїв, легких і середньої тяжкості тілесних ушкоджень».

Слід зазначити, що «застосування фізичної сили» є складовою частиною процесу заподіяння побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень, що вже передбачено в чинній редакції цієї статті.

При цьому під час буквального розуміння терміну «застосування фізичної сили» не можливо буде визначити яка саме шкода завдається та які наслідки повинні настати.

Крім того, на нашу думку, термін «застосування фізичної сили» в контексті кримінального законодавства юридично не визначено, що не відповідає вимогам стосовно якості закону в контексті верховенства права (стаття 8 Конституції України) як принципової ознаки правової держави (стаття 1 Конституції України). Це може призвести до ускладнень при застосуванні вказаної норми на практиці у вигляді неможливості належної кваліфікації відповідних дій осіб та вирішення питання про притягнення їх до відповідальності.

Крім того, у визначених законодавством випадках застосування фізичної сили може бути виправданим та законним.

Натомість згідно з частиною другою статті 345¹ КК України (в редакції законопроекту) будь-яка особа може бути притягнута до відповідальності за застосування фізичної сили до журналіста у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності, незалежно від того чи мала вона на це законні підстави чи ні.

Авторами законопроекту також запропоновано внести зміни до примітки до статті 345¹ КК України, виключивши з неї слово «систематичну», а також положення, відповідно до якого «статус журналіста або його належність до засобу масової інформації підтверджується редакційним або службовим посвідченням чи іншим документом, виданим засобом масової інформації, його редакцією або професійною чи творчою спілкою журналістів».

Однак, така пропозиція не узгоджується з абзацом восьмим частини першої статті 1 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», в якому визначено термін «журналіст» як «творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для засобів масової інформації, виконує редакційно-посадові службові обов'язки в засобі масової інформації (в штаті або на позаштатних засадах) відповідно до професійних назв посад (роботи) журналіста, які зазначаються в державному класифікаторі професій України».

Оскільки професійна діяльність журналіста здійснюється неодноразово та саме в інтересах певного засобу масової інформації це потребує відповідного підтвердження. За відсутності такого підтвердження дії особи щодо збирання, одержання, створення, поширення, зберігання інформації з окремих тем не можуть кваліфікуватися як професійна діяльність журналіста, учиняти їх він може особисто для себе або реалізації власних прав та інтересів.

Водночас у законопроекті пропонується внести зміни до статті 347¹ КК України, установивши відповідальність за вмісне знищення або пошкодження майна засобу масової інформації.

Вважаємо, що такі зміни не виправдано розширюють перелік об'єктів злочинного посягання, передбаченого зазначеною статтею, та виходять за межі правового регулювання розділу XV «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів» Особливої частини КК України.

Так, відповідно до положень статті 347¹ КК України кримінально караними визнаються діяння, пов'язані з умисним знищенням або пошкодженням майна, що належить журналісту, його близьким родичам чи членам сім'ї, у зв'язку зі здійсненням цим журналістом професійної діяльності.

Запропонована в законопроекті редакція цієї норми створить передумови, за яких будуть визнаватися кримінально караними діяння, не пов'язані зі здійсненням журналістами професійної діяльності, а залежатимуть виключно від належності майна організації, яка лише має відношення до засобів масової організації.

На сьогодні згідно з частиною першою статті 194 КК України визнаються кримінально караними діяння, пов'язані з умисним знищенням або пошкодженням чужого майна, виключно за умови, що зазначеним діянням заподіяно шкоду у великих розмірах.

З огляду на викладене пропозиція щодо запровадження кримінальної відповідальності за вмісне знищення або пошкодження майна, єдиною умовою для настання якої (порівняно із загальною нормою) є відомча належність його володільця, є вкрай сумнівною.

Окремо інформуємо, що термін «журналістська діяльність» законодавством України не визначено, що може призвести до неоднозначного його застосування на практиці.

Ураховуючи викладене, вважаємо, що законопроект потребує доопрацювання.

З повагою
Т.В.О. Голови

Михайло КУЗНЄЦОВ